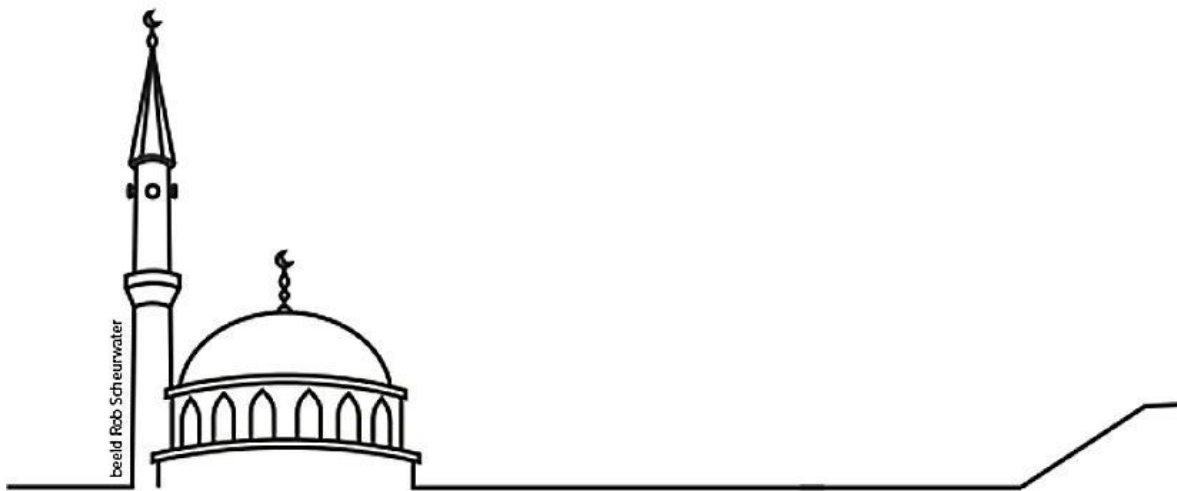

De klokken van Zwolle blijven bonzen

Johannes Visscher

3 april 2021 15:30

3 foto's

BINNENLAND

Beierende kerkklokken, op zondag of op hoogtijdagen. De meeste Nederlanders zijn er mee vertrouwd. Moet een gebedsoproep vanaf een moskee ook alle ruimte krijgen?

Royaal strooien de klokken van de Onze-Lieve-Vrouwetoren hun klanken uit over de zonovergoten binnenstad van Zwolle. De 75 meter hoge toren, beter bekend als de Peperbus, geldt als een van de meest markante bouwwerken van de stad.

„Prachtig, dat geluid van de kerkklokken”, geniet musicus Eugène van Boheemen (62). Hij schenkt koffie in de woonruimte op zijn woonboot

in de stadsgracht, een paar honderd meter vanaf de Peperbus. „Het geluid van kerkklokken is puur en kent veel boventonen.” De Zwollenaar, dirigent van het Overijssels Kamerkoor, bewonderde tal van keren de klokken hoog in de toren. „Als je onder de grote klok staat, is de nagalm indrukwekkend en oorverdovend.”

Van Boheemen vindt het „heerlijk” dat diverse Zwolse kerken (althans vóór coronatijd), kort voordat de zondagse dienst begint, klokluidend gelovigen bijeenroepen. „Een rust- en ijkpunt van de week. Tientallen jaren geleden zag ik dan vanaf onze woonboot veel vrouwen met hoedjes voorbijliepen. Het klokgeluid herinnert aan die periode.”

Commotie

De tijd dat in Nederland alleen kerken zich in het publieke domein laten horen, is voorbij. Op tientallen plekken klinkt op gezette tijden ook de islamitische gebedsoproep (azan) vanaf moskeeën.

In Zwolle ontstond vorige maand commotie over de dagelijkse gebedsoproep vanaf de nieuwe moskee Masdjied-E-Awliya. Lokale politici vroegen het gemeentebestuur in gesprek te gaan met het moskeebestuur. „Verbazing van mensen maken we al heel lang mee. En ik kan dat wel een beetje snappen”, zei de Zwolse imam Mohammed Cherief Goelab onlangs tegenover de Stentor. De imam stelde dat de oproep tot gebed „bijna verplicht” is. Om rekening te houden met omwonenden galmt de eerste islamitische gebedsoproep, om zes uur 's ochtends, niet over straat.

Ook in Alblasterdam ontstond recent ophef over gebedsoproepen vanaf de moskee. En Femke Merel van Kooten, die tot deze week Tweede Kamerlid was en vergeefs probeerde om met haar partij Splinter in de Kamer te komen, opperde onlangs om niet alleen islamitische gebedsoproepen, maar ook het luiden van kerkklokken in de ban te doen.

„Het is wel even een dingetje als je vlakbij een moskee woont en je hoort de hele dag door zo'n gebedsoproep. Die versta je niet, en is pregnant", reageert musicus Van Boheemen op zijn Zwolse woonboot. Toch wil hij moslims de ruimte bieden om vanaf de moskee hun gebedsoproep te laten horen. „We leven in een vrij land." Wel vindt hij overleg tussen moskee en omwonenden van het grootste belang. „Als buurman van een moskee zou ik in gesprek willen met iemand die zo'n gebedsoproep zingt. Misschien kan bijvoorbeeld het geluid wat zachter. Niet alleen wij, ook moslims moeten meeveren."

Handhaaf de Nederlandse traditie van kerkklokken luiden, onder meer op zondag, én blijf moskeeën ruimte bieden voor gebedsoproepen. Houd rekening met elkaar. Die opvatting hoor je op straat in Zwolle veel vaker.

„Mijn zoon vroeg me pas: Wat is dat toch, die herrie de hele dag?", vertelt Heidy Stout (54). Buiten voor een kapsalon in de binnenstad geniet ze van een bekertje koffie annex sigaret. „Ik zei: Dat is de gebedsoproep." Stout woont vlakbij de nieuwe Zwolse moskee die onlangs vanwege gebedsoproepen in het nieuws kwam.

Zelf heeft Stout („Ik geloof in het universum") geen moeite met de islamitische gebedsoproep. „Het is even wennen aan het geluid." De Arabische oproep klinkt de Zwolse vrouw niet vreemd in de oren. „Ik heb veel over de wereld gereisd. In bijvoorbeeld Marokko hoorde ik vaak de islamitische gebedsoproep."

Ook kerkklokken moeten vooral blijven luiden, vindt ze. „Ik ben een groot voorstander van de vrijheid van godsdienst." Toch trekt ze grenzen. „In Marokko wordt de ramadan ingeluid met kanonschoten. Daar slaap je niet van. Dus dat gebruik moeten moslims hier in Nederland niet invoeren."

„Het luiden van kerkklokken hoort bij Nederland, de stad en de kerk. Het zijn vertrouwde klanken. Je hoort ze je hele leven al. Ik heb er geen moeite mee”, zegt de 61-jarige Harry de Wit („Ik ben niet gelovig”). Naast hem trakteert de imposante Peperbus de stedelingen andermaal op een sprankelend melodietje. Islamitische gebedsoproepen wil hij niet dwarsbomen. „Zo’n oproep vergt gewenning, maar ik ben voor godsdienstvrijheid, dus respecteer de verschillende religies.”

Vakantie

Voor de deur van de basiliek staan Sander (28) en Stephanie (29). Zij is jarig, hij trakteert zijn verloofde op een speurtocht door Zwolle. „Een feestje binnen zit er in coronatijd niet in.” Ook het jonge stel („We zijn allebei niet gelovig”) vindt dat zowel kerken als moskeeën zich moeten kunnen laten horen in het openbaar. Sander: „Kerkklokken horen er een beetje bij. Je weet niet beter.” Stephanie: „Als kerkklokken luiden, associeer ik dat niet meteen met het christendom. Als ik een gebedsoproep hoor vanaf een moskee, leg ik wel meteen de link met de islam. Al denk ik ook meteen aan een vakantie in Turkije.”

Hij: „Zo’n gebedsoproep veroorzaakt aardig wat lawaai dan wel geluid. Ik kan me voorstellen dat mensen in de omgeving van een moskee daar niet vrolijk van worden en er last van hebben. Zeker als zo’n oproep iedere dag klinkt.”

Zij: „Het is denk ik puur een kwestie van gewenning. Ieder moet zijn geloof kunnen uiten.”

Zoals kerken klokken mogen luiden, moeten moskeeën de gelegenheid hebben gebedsoproepen te verspreiden, vinden twee leerlingen (15 en 16 jaar) van de Greijdanus, een gereformeerde scholengemeenschap in Zwolle. De 15-jarige jongen maakt wel een kanttekening: „Moslims mogen hun denkbeelden en geloofsovertuigingen hebben, maar moeten zich ook aanpassen aan de Nederlandse cultuur en waarden.”

Korte metten

Laat kerkklokken vooral blijven luiden, vindt een 79-jarige, kerkelijke Zwollenaar. In vroeger tijden luidde hij zelf ook kerkklokken. „Ik vind het prachtig. Het geluid van de kerkklokken geeft een vertrouwd gevoel. In mijn vroegere woonplaats Koudum, in Friesland, werd na iemands overlijden de klok geluid. Een zware klok voor mannen, een lichte voor vrouwen.”

Toen hij ooit in een Limburgs klooster logeerde, werden er ook klokken geluid, herinnert de man zich. „Vroeg in de morgen werden klokken geluid om gebed aan te kondigen. Die kloostertraditie heeft wel wat. De uitdrukking „korte metten maken” komt daarvandaan.”

Metten verwijst naar de ochtendgebeden waarmee de geestelijken de dag moesten beginnen. Het woord "metten" is afgeleid van het Latijnse woord matutinus, dat ochtend betekent. Gaandeweg werden de metten in veel kloosters ingekort, waarschijnlijk omdat het om drie uur 's ochtends vaak nogal koud was.

Moslims mogen hun gebedsoproep laten klinken, vindt de Zwollenaar, in het verleden tientallen jaren ambtsdrager. „Ook voor hen geldt de godsdienstvrijheid. Vroeger ontmoette ik tijdens mijn werk bij de spoorwegen heel wat moslims. Ik kon goed met hen praten.”

Toch heeft hij ook twijfels en zorgen. „Een jonge vrouw uit Amsterdam (schrijfster Lale Gül, JV) schreef een kritisch boek over haar islamitische opvoeding, en werd daarna ernstig bedreigd. Ze durft de islam niet meer te bekritisieren. Dat zijn verdrietige ontwikkelingen. Ik denk ook aan IS-terroristen die uit naam van de islam vreselijke wandaden plegen.”